

УДК: 340.11

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.06.73>

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИПТОІНДУСТРІЇ, ОЦІНКА СТУПЕНЯ ТА ПЕРСПЕКТИВ ЇЇ ПОДАЛЬШОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СЕКТОРА

Гурін Б.,

аспірант Науково-дослідного інституту публічного права (м. Київ)

ORCID: 0009-0003-7569-9063

Гурін Б. Загальна характеристика криптоіндустрії, оцінка ступеня та перспектив подальшої її інтеграції до національного економічного сектора.

Стаття присвячена комплексу питань щодо загальної характеристики криптоіндустрії, оцінки ступеня та перспектив подальшої її інтеграції до національного економічного сектора. Наголошується і доводиться, що стрімка капіталізація та популяризація криптовалютних засобів обороту зумовила динамічний розвиток криптоіндустрії в Україні. Акцентується увага на потребі змістовного дослідження вказаного явища, виходячи з базового розуміння функціональних можливостей її представників, а також потенціалу самих криптовалют як перспективних засобів обороту.

Вивчається та досліджується центральна категорія «криптоіндустрія», що також передбачає змістовний аналіз вихідного терміну «індустрія». На основі викладеного, з урахуванням законодавчих реалій та авторських міркувань висловлюється своє бачення поняття «криптоіндустрія». Для повноти й всебічності викладу наукової думки вказана дефініція порівнюється із подібним терміном – «система».

Аргументується, що вказана індустрія в Україні представлена широким колом суб'єктів публічно- та приватноправових відносин, які, зазвичай, структурно і (або) функціонально не пов'язані між собою, але всі чи частина їх завдань (намірів) орієнтовані на досягнення локальних цілей у рамках предметної сфери. Сформовано та охарактеризовано ознаки криптоіндустрії як самостійної правової категорії.

Встановлено, що криптоіндустрія починає відображатися на економічній складовій вносячи свої істотні корективи. Наголошується, що мова йде про виникнення нових, розвиток й якісне урізноманітнення деяких існуючих сфер економічних відносин, все помітніше інтегруючись у різні галузі вказаного сектора.

Зроблено закономірний висновок, що з огляду на подальшу капіталізацію й популяризацію криптовалют, а також активної залученості у ці процеси держави слід очікувати стійкого розвитку і самої криптоіндустрії. На основі цього здійс-

нено також припущення про зниження попиту відносно деяких традиційних способів розрахунків і обороту на користь криптовалютних засобів та, відповідно, зростання її ролі в економічних відносинах.

Ключові слова: індустрія, засоби, категорія, криптовалюти відносини, національна економіка, ознаки.

Hurin B. General characteristics of the crypto industry, assessment of the degree and prospects of its further integration into the national economic sector.

The article is devoted to a set of questions regarding the general characteristics of the crypto industry, assessment of the degree and prospects of its further integration into the national economic sector. It is emphasized and proven that the rapid capitalization and popularization of cryptocurrency means of circulation caused the dynamic development of the crypto industry in Ukraine. Attention is focused on the need for meaningful research of this phenomenon, based on a basic understanding of the functional capabilities of its representatives, as well as the potential of cryptocurrencies themselves as promising means of circulation.

The central category «cryptoindustry» is studied and explored, which also involves a meaningful analysis of the original term «industry». On the basis of the above, taking into account legislative realities and author's considerations, the vision of the concept of «cryptoindustry» is expressed. For the completeness and comprehensiveness of the presentation of scientific opinion, the specified definition is compared with a similar term – «system».

It is argued that the specified industry in Ukraine is represented by a wide range of subjects of public and private law relations, which are usually structurally and (or) functionally unrelated, but all or part of their tasks (intentions) are oriented towards achieving local goals within the subject area. The features of the crypto industry as an independent legal category have been formed and characterized.

It has been established that the crypto industry is beginning to be reflected in the economic component by making its significant adjustments. It is emphasized that we are talking about the emergence of new ones, the development and qualitative diversification of some existing spheres of economic relations, integrating more and more noticeably into various branches of the specified sector.

A natural conclusion was made that, in view of the further capitalization and popularization of cryptocurrencies, as well as the active involvement of the state in these processes, the stable development of the crypto industry itself should be expected. Based on this, the assumption of a decrease in demand for some traditional methods of settlement and turnover in favor of cryptocurrency means and, accordingly, its growth and role in economic relations, was also made.

Key words: industry, means, category, cryptocurrency relations, national economy, signs.

Постановка проблеми. Стрімка капіталізація та популяризація криптовалютних засобів обороту зумовила динамічне зростання запитів на кількість і видів послуг у цій сфері. Виявлення все ширшого спектра їх переваг та способів використання закономірно призвели до розвитку криптоіндустрії, представники якої прагнуть сформувати найсприятливіші умови для решти учасників однойменних відносин. За словами О. Борнякова, тільки за 2021 р. вона зростала вп'ятеро, а венчурні інвестори вклали у блокчейн екосистеми 33 млрд дол [1]. Ці й інші обставини сприяли тому, що Україна посіла четверту сходинку у рейтингу держав, де криптовалюта користується популярністю, за підсумками цього ж року [2; 3]. При чому з огляду на появу все нових й ефективних технічних здобутків у цій області слушно очікувати такої динаміки в осяжному майбутньому. Підтвердженням цьому є публікації присвячені питанню трендам розвитку криптовалют у 2023–2024 рр. [4], [5], що, до слова, базуються не на безпідставних гіпотезах, а виходячи з розуміння суті низки вагомих наявних обставин.

Існування широкого й стійкого попиту на криптовалютні засоби обороту породжує необхідність формувати конкурентні пропозиції, що спостерігається в Україні. Така економічна закономірність зумовлює розвиток криптоіндустрії, трансформуючи й якісно, кількісно та видово розширюючи ринок послуг у цій сфері.

Характер і темпи перебігу вказаних подій невідворотно позначатимуться на різних аспектах економічного життя країни перебудовуючи деякі із їх числа. Зазначене має вагоме значення з огляду на роль економічної складової у контексті стійкої матеріальної підтримки інших елементів

національної безпеки України. Внаслідок чого, виникає потреба не лише здійснити загальну характеристику криптоіндустрії, а й оцінити ступінь та перспективи подальшої її інтеграції до національного економічного сектора.

Стан опрацювання проблематики. Ураховуючи новизну та складність аналізованої наукової проблематики у фахових джерелах це питання поки не віднайшло комплексного опрацювання. Попри свою мультидисциплінарність, зазвичай, предметом наукового інтереси є криптовалюти, як концептуальні засоби обороту зі своїми унікальними властивостями. Тому, широкий спектр питань прямо й опосередковано пов'язаний із криптоіндустрією поки активно не опрацьовувався дослідниками. Водночас, певні аспекти окресленої тематики можна віднайти у результатах досліджень А.С. Дітона, Р.В. Лук'янчука, І. Міцюли та К. Казойч, І. Невзорова, З. Фрідмана й деяких інших. Зазначене лише доводить актуальність порушеної проблематики і зумовлює необхідність докладного вивчення останньої.

Мета статті: здійснення загальної характеристики криптоіндустрії, а також оцінка ступеня й перспектив подальшої її інтеграції до національного економічного сектора.

Виклад основного матеріалу. Для змістовного вивчення будь-якої наукової проблематики першочергово слушно й виправдано визначитися з понятійно-категоріальним апаратом. Це забезпечить уніфіковане та єдине розуміння предметних дефініцій, сприяючи уникнення колізій й деяких інших невизначеностей під час подальшого опрацювання вказаного питання. Такий підхід має вагоме значення, оскільки похідні ідеї будуватимуться навколо базових понятійних одиниць, забезпечуючи структурно-функціональність і системність дослідження.

З огляду на тематику публікації та виходячи із загальноприйнятого розуміння сутності суміжних категорії предметний інтерес становитиме саме поняття «криптоіндустрія», яке поки не користується широким і активним науковим попитом. Це також матиме вагоме значення для подальшої характеристики похідних аспектів аналізованого нами явища, усвідомлюючи їх взаємозалежність.

Для забезпечення повноти й всебічності вивчення розкриття цього підпитання варто звернути увагу і проаналізувати вихідний термін «індустрія», котрий часто використовується в інших галузях. Зокрема, у відомих тлумачних словниках таке поняття розглядається в якості сукупності суб'єктів, які діють на досягнення цілей у межах однієї загальної сфери [6; 7, с. 496]. Тобто, слушно вести мову про представників публічного й приватного секторів, нерідко, структурно і (або) функціонально не пов'язаних між собою, але всі чи частина їх завдань (намірів) орієнтовані на досягнення локальних цілей у рамках

певної сфери. Їх кількість може носити не стійкий характер, особливо щодо учасників приватно-правових відносин, однак, зазвичай, це діаметрально протилежно не відображається на існуючому переліку завдань у предметній області.

Щодо частки «крипто», то слушно вести мову про її приналежність до криптовалют, як засобів стосовно котрих надаються послуги цими суб'єктами. Припускаємо, що такої думки є прихильником і Р. В. Лук'янчук, який під дефініцією «криптоіндустрія» пропонує розглядати процеси із створення та функціонування ринків обігу криптовалют (віртуальних активів) [8, с. 74]. Це пояснюється і тим, що самі процеси генеруються внаслідок волі й вжиття подальших заходів певними учасниками, котрі є представниками цієї індустрії.

На основі цього й ураховуючи деякі інші міркування та законодавчі положення варто запропонувати своє бачення вказаної дефініції з правової точки зору. Вбачається, що криптоіндустрією є всі суб'єкти, які реалізують заходи щодо емісії криптовалют, функціонування й розвитку ринків їх обороту, а також визначають та реалізують державну політику у цій сфері. Такий підхід пояснюється умовами, продиктованими правотворцями (відповідні норми цивільного законодавства, ЗУ «Про віртуальні активи» від 17.02.2022 р. № 2074-IX [9] й інших актів, котрі предметно націлені на вказану сферу) чим, насамперед, пояснюється вагома участь держави за вказаним вектором.

Відповідно, на сучасному етапі, вказана індустрія представлена широким колом груп суб'єктів, вся діяльність або окремі її напрями провадяться для досягнення різних цілей у сфері криптовалютних відносин. Ураховуючи такі критерії, як структурна і (або) функціональна не пов'язаність між собою йдеться про різних суб'єктів, що, зазвичай, діють в незалежності один від одного. Вбачається, що в цьому полягає ключова відмінність власне індустрії від такої категорії, як «система». Оскільки, під системою «традиційно» прийнято розуміти: 1) певну упорядкованість, викликану, планомірним і правильним розташуванням та взаємним зв'язком частин чого-небудь; 2) форму організації, будови чого-небудь; 3) сукупність певних елементів, одиниць, частин, об'єднаних за спільним призначенням чи ознакою; 4) спектр відомостей, що формують основу якогось вчення; 5) будову, що становить єдність закономірно розташованих і функціонуючих частин [6; 10]. Такі підходи не властиві індустрії, оскільки у цьому випадку мова може йти про значно меншу кількість зв'язків і вони носять загальний характер. Іншими словами, такі зв'язки приманні більшості процесів, що протікають у державі, певному регіоні, окремій групі тощо. Відповідно, вони притаманні ширшим системам,

заснованим на інших принципах всеохоплюючого спрямування. У цьому полягає принципова відмінність індустрії та її похідних складових від інших подібних категорій.

Щодо інших ознак, які змістовно характеризують саме криптоіндустрію в якості автономної понятійної одиниці на сучасному етапі, то пропонується звернути уваги на такі позиції: 1) сукупність суб'єктів, що створюють криптовалюту та забезпечують функціонування ринків для їх обороту, шляхом надання відповідних послуг; 2) визначеність правового статусу учасників ринку криптоіндустрії нормами законодавства; 3) державне регулювання політики у сфері обороту криптовалют; 4) активна взаємодія з міжнародними й іноземними суб'єктами криптоіндустрії; 5) необхідність стрімкої адаптації законодавства до змін у цій сфері, зважаючи на специфіку відповідних інформаційно-комунікаційних технологій. Беручи до уваги особливу роль технологічної складової та вкотре підкреслюючи значення окремих актів чинного законодавства України саме такий спектр ознак вбачається доцільним і виправданим.

Наведене міркування пояснюється тим, що діяльність із емісії криптовалют, а також надання послуг щодо обороту вказаних засобів може здійснюватися значною кількістю учасників. При чому лише від них залежить активний стан функціонування ринків криптоіндустрії чим і зумовлений акцент саме на відповідних суб'єктах. Також законодавець заклав і системно продовжує розбудову правових основ для функціонування (діяльності) кожного з представників умовних груп цих відносин, що забезпечило визначеність статусу цих учасників.

Формування мережі комплексного правового забезпечення цих відносин, в тому числі наділення окремих інституцій компетенцією у вказаній області свідчить про державне регулювання політики у сфері обороту криптовалют. Це також дає підстави розцінювати деяких суб'єктів публічно-правових відносин як представників криптоіндустрії.

Властивості криптовалют та відносин щодо їх обороту потребують активної й системної взаємодії з міжнародними та іноземними суб'єктами, оскільки більшість держав перебувають в пошуку оптимальних моделей правового врегулювання відносин у цій сфері. Не останню роль у цьому аспекті відіграє питання комплексної протидії загрозам, які можуть нести такі форми обороту (легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму, розповсюдження зброї масового знищення, діяльності злочинних груп і злочинних організацій, у тому числі транснаціональних та низки інших неправомірних діянь).

Динамічний розвиток цих технологій їх популяризація та малодослідженість вказаної сфери

загалом вимагають стрімкої адаптації законодавства до багатьох непрогнозованих новацій. Відсутність належного реагування на виклики цієї групи може призводити до появи низки істотних ризиків у національних масштабах (економічних, кримінально-правових, технічних тощо). До того ж, практика наочно показує, що недержавні суб'єкти оперативно освоюють більшість новацій пристосовуючись відносно умов таких змін і це також потребує уваги з боку компетентних інституцій.

З огляду на вказане, вбачається, що такий спектр базових ознак змістовно розкриває сутність криптоіндустрії. Вони також демонструють, як сильні, так і слабкі її сторони, сприяючи виробленню орієнтирів щодо усунення більшості істотних недоліків в осяжному майбутньому.

Активна розбудова ринків криптоіндустрії та прискіплива увага до багатьох відповідних процесів продиктована й тим, що вона позначається на різних аспектах економічного життя країни трансформуючи деякі усталені процеси. Зважаючи на поточні економічні реалії та усвідомлюючи відсутність перспективних альтернатив не виникає сумніву в інтеграції криптовалют до відповідних відносин. Іноземні й вітчизняні досвіди демонструють високий рівень легітимації до цих засобів та позиціонування останніх як перспективних речей для масового обороту.

Відповідно, й криптоіндустрія починає відображатися на економічній складовій вносячи свої істотні корективи. Йдеться про появу нових, розвиток й якісне урізноманітнення деяких існуючих сфер економічних відносин, що має вагоме значення в сучасних умовах. Пропонується виділити і стисло проаналізувати ключові такі аспекти задля базової оцінки ступеня інтеграції криптоіндустрії до національного економічного сектору.

Криптовалютні механізми тривалий час успішно інтегровані й апробовані в різних галузях вітчизняної економіки. До того ж, навіть за такими напрямками помилково вести мову про стагнацію відповідних процесів із огляду на потенціал концептуальних засобів обороту. Щодо конкретизації основних цих позицій, то доцільним вбачається виділити наступні: 1) підтримка перебігу низки економічних процесів за рахунок обороту криптовалют як добровільній альтернативі розрахункам фіатними коштами (попри те, що криптовалюти не є засобами платежу (ч. 7 ст. 4 ЗУ «Про віртуальні активи» від 17.02.2022 р. № 2074-IX [9]) на практиці має місце їх використання і в зазначений спосіб). У цьому сенсі доцільно загадати й про законодавчо передбачені послуги (зберігання або адміністрування криптовалют чи ключів до останніх, їх обміну і переказу, посередницькі заходи тощо), що можуть бути отримані з метою раціонального обороту криптовалют; 2) інвестування в різні криптовалюти

й торгівля цими засобами; 3) розширення економічних можливостей власників криптовалют за рахунок низки переваг (виключається чи знижується ефект від дії таких факторів, як місцезнаходження, специфіка правового врегулювання у більшості країн, особливості державного впливу, фінансової ситуації, криміногенної складової тощо); 4) створення додаткових умов для зайнятості населення (поява вакансій у сфері криптоіндустрії); 5) розширення джерел податкових надходжень (слухно розраховувати на сплату відповідних податків учасниками криптовалютних відносин). Окрім цих слухно вести мову про існування інших, поки менш значущих факторів, для економічного блоку з боку криптоіндустрії.

Вплив цих і низки інших чинників дають мотивовані підстави вважати, що криптоіндустрія давно стала позначатися на економічному секторі. При чому йдеться про істотний вплив із огляду на перераховані позиції, адже вони часто лягають в основу появи інших процесів забезпечуючи функціонування чи поживляють роботу багатьох систем. Слід відмітити, що йдеться про чисельну кількість щоденних операцій із використання криптовалют, котрі не обмежені територіальними межами та іншими умовами, як то фіатні кошти. Ще однією особливістю можна вважати трансформацію існуючих процесів, яка призводить до виникнення нових ефективних способів досягнення економічних цілей.

Зазначене дає об'єктивні підстави стверджувати, що такі тенденції лише посилять свою дію в осяжному майбутньому. Число учасників криптовалютних відносин зростає кожного року у більшості країн, що нашоухує на думку про зниження попиту по відношенню до традиційних інструментів розрахунків. До того ж, держава легалізували такі засоби й провадить активну діяльність щодо розбудови відповідної інфраструктури.

З. Фрідман, особливу увагу акцентує на прогресивності і перспективності технології «Блокчейн» («Blockchain»), зважаючи на її потенціал. Дослідник припускає варіант витіснення багатьох традиційних фінансових інструментів на користь згаданої технології, котра надає фізичну змогу провадити розрахунки у криптовалютах [11]. Чеські вчені І. Міцюла та К. Казойч наголошують, що у ринків криптоіндустрії є неабияке майбутнє, проте, здебільшого, в трансформованому вигляді [12, с. 195]. Лауреат Нобелівської премії з економічних наук 2015 р. А. С. Дітон стверджує, що криптовалюти набудуть масового використання. Свою думку він пояснює тим, що низька вартість та оперативність транзакцій із цим засобом можуть вплинути на прискорений розвиток країн, які залежать від переказів трудових мігрантів [13]. Масове використання криптовалют відчутно розширить вплив суб'єктів криптоіндустрії, які будуть відігравати вагомшу роль

у сфері економічних відносин. Зазначені тези, наведені факти й деякі інші обставини дають підстави розраховувати на подальшу інтеграцію криптоіндустрії до різних галузей національного економічного сектора.

Висновки. У відповідності до поставленого завдання здійснено загальну характеристику криптоіндустрії та оцінено ступінь і перспективи подальшої її інтеграції до національного економічного сектора. З'ясовано, що така індустрія є одним із стрімко прогресуючих напрямів, який вимагає особливої уваги з боку держави та суспільства. Вона включає всіх суб'єктів, що практично здійснюють заходи із емісії криптовалют, забезпечення функціонування й розвитку ринків їх обороту, визначення та реалізації державної політики у цій сфері. Криптоіндустрія налічує широкий спектр представників публічного й приватного секторів, нерідко, структурно і (або) функціонально не пов'язаних між собою, але всі чи частина їх завдань (намірів) орієнтовані на досягнення локальних цілей у рамках однойменної сфери. Вона характеризується певними ознаками, що дають підстави розглядати її в якості самостійної правової категорії та розкривають її сутність.

Криптоіндустрія вже тривалий час інтегрована й її механізми та практики успішно апробовані в різних галузях вітчизняної економіки. Існує ряд напрямів, у межах яких вона істотно позитивно позначається на економічній складовій, посилюючи потенціал останньої. В умовах стрімкої популяризації криптовалют у більшості країн та активної уваги з боку держави слушно розраховувати на подальший розвиток криптоіндустрії і, відповідно, посилення її становища. Все це, невідворотно, призведе до подальшої багатовекторної й безальтернативної інтеграції аналізованої індустрії до національного економічного сектора.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Слуцький Б. У Мінцифрі оцінили зростання криптоіндустрії в Україні. *Веб-портал: «УНІАН»*. 2022. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/u-mincifri-ocinili-zrostannya-kriptoindustriji-v-ukrajini-povini-ukrajina-11697646.html>.
2. Нечипоренко М. Топ-20 країн із використання криптовалют: Україна в п'ятірці лідерів. *Веб-портал: «the page»*. 2022. URL: <https://thepage.ua/ua/news/top-20-krayin-svitu-z-oborotu-kriptoalyut-ukrayina-v-top-5>.
3. Скрипін В. Україна увійшла в топ-5 рейтингу глобального індексу використання криптовалютів. *Веб-портал: «ITC»*. 2021. URL: <https://itc.ua/news/ukrayina-uvijshla-v-top-5-rejtingu-globalnogo-indeksu-vikoristannya-kriptoaktiviv/>.
4. Перспективи ринку криптовалют: стратегія гри в 2023 році. *Веб-портал: «WOO»*. 2023. URL: <https://woo.org/blog/ua/pierspiektivi-rinku-kriptoaliut-stratieghiiaghri-v-2023-rotsi>.
5. Невзоров І. Криптовалютний ринок у 2023–2024 рр.: як він змінюватиметься? *Веб-портал: «PaySpace Magazine»*. 2023. URL: <https://psm7.com/uk/blogs/kriptoalyutnyj-rynok-v-2023-2024-gg-kak-on-budet-menyatsya.html>.
6. Білодід І. К. та ін. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980). *Веб-портал: «sum.in.ua»*. URL: <http://sum.in.ua/>.
7. Бусел В. Т. та ін. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). Київ ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
8. Лук'янчук Р. В. Сучасні виклики, пов'язані із розвитком криптоіндустрії. *Інформація і право*. 2023. № 1 (40). С. 72–81.
9. Про віртуальні активи: Закон України від 17 лютого 2022 р. № 2074-IX / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>.
10. Дмитрієв О. Словник UA. Портал української мови та культури. *Веб-портал: «slovnyk.ua»*. URL: <https://slovnyk.ua/>.
11. Ризики та переваги використання криптовалют. *Веб-портал: «Cikavoznaty Magazine»*. 2023. URL: <https://cikavoznaty.com.ua/2018/01/03/ryzyky-ta-perevagy-kryptovaljuty/>.
12. Miciuła I., Kajoź K. The global development of cryptocurrencies. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*. 2019. № 63 (2) P. 183–196.
13. Economics Nobel Winner Angus Deaton and the Case for Bitcoin. *Web-portal: «Bitcoin.com»*. 2015. URL: <https://news.bitcoin.com/economics-nobel-winner-angus-deaton-case-for-bitcoin/>.